

2e JAARGANG
NUMMER 9
SEPTEMBER 1966

DAAD EN GEDACHTTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit **VRIJWILLIGE** bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outhoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

VROUWEN STAAKTEN IN HERSTAL.

KORT VOORDAT in Amsterdam de juni-gebeurtenissen plaats hadden, lazen we ergens, dat men nergens in West-Europa een betere leerschool van de klassenstrijd kon vinden dan in het kleine België, dat in de loop van nog geen half jaar pal achter elkaar twee grote stakingsacties beleefde. Op het moment dat zij gemaakt werd was de opmerking volkomen begrijpelijk. Na de mijnwerkers van Belgisch Limburg hadden de arbeidsters van de F.N.-fabrieken van zich doen spreken. In de Luikse voorstad Herstal legden zij, 3800 in getal, gedurende 12 weken achtereen de arbeid neer. Zij voerden een actie, die verraste door zijn omvang en door zijn dynamiek en die in drie andere fabrieken aanleiding gaf tot sympathiestakingen.

Wanneer wij hier echter eveneens de strijd van de kompels in het bekken van Genk en de staking der vrouwen bij de F.N.-fabrieken te Herstal in één adem noemen, dan wil dat geenszins zeggen, dat wij beide acties zonder meer over één kam scheren. Zij verschilden namelijk onderling nogal heel wat in karakter. Wat men in "de beste leerschool van de klassenstrijd" in de allereerste plaats op kon steken dat was dit, dat een volgende proletarische actie geenszins op hetzelfde of een hoger niveau behoeft te staan als de vorige, die zojuist beëindigd werd. Niet met de strijd in Genk - die van meet af aan zelfstandig geweest was en tegen de bonden gericht - vertoonde de staking in Herstal de meeste overeenkomst, doch met de landelijke stakingsactie uit de winter van 1960 op '61. Zij kenmerkte zich namelijk door dezelfde beperkingen. Hoewel de arbeidsters van Herstal zich ervan bewust waren, dat de vakbonden eigenlijk ongeschikt waren om als haar representanten op te treden en ofschoon zij soms - naar ons uit Belgische bron bekend is - heel goed wisten, dat zij belazerd werden, hebben zij toch aan die bonden de "leiding" van haar actie niet betwist. Zij hebben weliswaar af en toe het optreden der bonden onderworpen aan kritiek, maar die bonden niet belet de rol te spelen, die deze organisaties voor zich opeisten nadat de staking eenmaal buiten de vakbeweging om en zelfs enigszins tegen haar wil was uitgebroken. Zo kreeg die vakbeweging in dit geval een vaste greep op de zaak en dat kennelijk, omdat de vakbewegingsmythe - een critische instelling van de arbeiders ten spijt - nu eenmaal een bijzonder taai leven heeft.

Zoals steeds in een dergelijk geval moest de vakbeweging, om haar rol te kunnen spelen zich gedragen als een kameleon. Zij moest er voor waken, dat de positie die zij in de burgerlijke samenleving en in de economie van het land nu eenmaal inneemt, geen seconde in gevaar gebracht werd. Zij moest voorts voortdurend rekening houden met de positie van de zogenaamde Belgische Socialistische Partij. Zij moest er in de derde plaats aanhoudend op letten, dat zij de staaksters niet zó hard voor de schenen schopte, dat deze haar eigen weg gingen. Drie gevaarlijke klippen dus, waarop de vakbeweging zou hebben kunnen stranden. Tot haar hoogst twijfelachtige eer moet worden vastgesteld, dat zij ze alle drie heeft weten te

ontwijken. De methode, met behulp waarvan zij dat kunststuk verrichtte, was de oude en beproefde.

De Belgische vakbeweging heeft in het geval van de staking te Herstal de strijd lust van de arbeidsters ingedamd en de "actie" beperkt tot het voeren van eindeloze onderhandelingen. Zij heeft zoveel mogelijk weten te verijdelen, dat er openbare demonstraties werden gehouden. Zij heeft er met alle macht naar gestreefd een uitbreiding van de actie te voorkomen.

HOE DE STRIJD BEGON.

Men weet het uit de kranten: de arbeidsters van de F.N.-fabrieken zijn in staking gegaan, omdat zij eindelijk wel eens uitvoering wensten te zien gegeven aan artikel 119 van het Verdrag van Rome, waarbij in beginsel bepaald werd, dat in de landen van de E.E.G. mannen en vrouwen bij dezelfde hoeveelheid arbeid ook recht hebben op hetzelfde loon.

Het Verdrag van Rome zou in werking hebben moeten treden op 1 januari 1965. Maar op die datum veranderde er bij de F.N.-fabrieken niets. Er veranderde ook niets in de c.a.O.'s. Zoals zij door de vakbonden gesloten werden - overigens zonder de arbeiders of arbeidsters er in te kennen - blééf de discriminatie van de vrouwenarbeid een feit.

Kort voor kerstmis 1965 klampten een paar vrouwen de voornaamste vakbonds-gedelegeerde aan om eens te informeren hoe of het nu wel gesteld mocht zijn met de loonsverhoging, die voor de arbeidsters moest voortvloeien uit het Verdrag van Rome. Zij verlangden, dat de gedelegeerde in het bedrijf een vergadering zou uitschrijven. Die had daar geen oren naar en stuurde de vrouwen weg. Ze kwamen in groter aantal bij hem terug, maar hij bleef op zijn stuk staan: "Geen vergadering!" Even heerste er de hoop op een loonsverhoging in januari. Als die hoop verdwenen is legt op 9 februari 1966 een groep vrouwen geheel spontaan de arbeid neer. De ene groep na de andere volgt het voorbeeld.

Plotseling zal de geweigerde vergadering nu toch gehouden worden. Een gedelegeerde gaat op zoek naar de directeur. Als hij niet gauw terug komt gaan alle vrouwen hem achterna. Ze vinden hem in het kantoor van de directeur, waar een heftig tumult ontstaat en kreten weerklinken als: "Betaal wat je ons schuldig bent!" Tenslotte gaan de vrouwen ermee akkoord, dat er een uitstel van enkele dagen wordt verleend voor een nader overleg tussen de directie en de bonden.

Dat overleg leidt tot geen enkel resultaat. Op 15 februari is het geduld van de vrouwen op. Om 7 uur 's morgens lopen ze in het bedrijf te hoop. Ze grijpen de patroonhulzen, die in deze wapenfabriek inderdaad voor het grijpen liggen, en zetten die bij wijze van fluitje aan de mond; men hoort ook trommelslagen. Het lawaai zet alle afdelingen in rep en roer. De "vertrouwenslieden" komen toesnellen. Met de kreet van "verraders" worden ze begroet. Ze vertellen de arbeidsters, dat de directie niet tot een gesprek bereid is eer het werk zal zijn hervat. De vrouwen zijn daartoe niet bereid. Terwijl de vakbonds-gedelegeerden onverrichterzake afdruipten om de bedrijfsleiding op de hoogte te brengen trekken de staaksters in optocht door de fabriek. Overal waar ze verschijnen wekt hun komst laaiend enthousiasme, overal, in alle afdelingen leggen de vrouwen het werk neer.

De directie blijft op haar stuk staan: "De vrouwen", zo betoogt zij, "kunnen niet hetzelfde loon krijgen als de mannen, want vrouwen zijn nu eenmaal - om diverse redenen - vaker absent. Bovendien zou de loonsverhoging die de vrouwen vragen ernstige gevolgen hebben voor de concurrentiepositie van het bedrijf."

Heel die eerste dag van de staking trachten de bonden - tevergeefs - de arbeidsters tot werkhervatting te bewegen. Het leidt van de kant van de vrouwen tot heftige verwijten. De volgende dag, de 16e februari, gooien de vakbonden het over een andere boeg. Het Algemeen Belgisch Vakverbond én de Christelijke Centrale besluiten beide de staking te erkennen.

ONTHULLINGEN.

De taktiekverandering van de vakbeweging wekt aanvankelijk bittere verontwaardiging bij de directie der F.N.-fabrieken. Die verontwaardiging spreekt duidelijk uit een circulaire, die de bedrijfsleiding onder het personeel van de fabriek verspreiden laat. Wij citeren enkele zinsneden:

"De overeenkomst, die de vakbonden geheel uit vrije wil met de directie hebben gesloten is brutaal geschonden, omdat:

- a) er geen poging is gedaan de partijen te verzoenen en ook
- b) de directie niet van tevoren van het voornemen tot staken in kennis werd gesteld.

...En dat alles ofschoon de directie strikt de door haar aangegane verplichting is nagekomen en aan de vakbonden tientallen miljoenen Belgische francs heeft uitbetaald in ruil voor het feit, dat zij garant waren voor de naleving van de c.a.o.

Omdat de vakbonden niet in staat gebleken zijn de c.a.o. te doen respecteren, acht de directie van haar kant zich er ook niet meer door gebonden. Dat is niet alleen een rancunemaatregel, dat wil óók zeggen:

- 1) als jullie geen einde maken aan die geschiedenis zul je er nog wel meer van horen;
- 2) een volgende keer zullen we jullie noch zoveel vertrouwen schenken, noch onze centen!"

Een onthullend briefje!, zouden we willen opmerken.

DE BONDEN AAN HET WERK.

Terstond na hun besluit de staking te erkennen zijn de bonden aan het werk gegaan. Donderdag 17 februari beleggen zij in de morgenuren de eerste vergadering met de staaksters in zaal "La Ruche" te Herstal. De "vertrouwenslieden" spelen nu het spelletje van "hevig weeklagen" over de bestuurders, die de bijeenkomst voorzitten. Een hels spektakel maakt het die bestuurders bijna onmogelijk om aan het woord te komen. Een blad als "Le Monde du Travail" ("De wereld van de arbeid") van de P.S.B. (Socialistische Partij van België) schrijft in zijn verslag van deze vergadering:

"De bestuurder Barbe stelt de geleidelijke werkhervatting voor in afwachting van het resultaat der onderhandelingen. Van alle kanten stijgt verontwaardigd geroep op. Bij herhaling wordt zijn betoog onderbroken door kreten van protest en het zingen van de Internationale."

In de loop van deze vergadering wordt voor de eerste maal de eis geformuleerd van een loonsverhoging van 50 centimes. Maar de vakbondsleiders gaan daar die dag niet verder op in. Er wordt een volgende vergadering uitgeschreven op de 21e februari. De leiders kondigen aan, dat men dan uitsluitend bijeen zal komen met de georganiseerden.

HOE HET VERDER GING.

We hebben het in de aanvang van dit overzicht gezegd: de vrouwen van deze "Fabrique Nationale d'armes de guerre" ("Nationale fabriek voor oorlogswapenen") hebben, toen puntje bij paaltje kwam, de vakbonden niet belet hun rol te spelen. Maar men moet dat vooral niet zó opvatten, dat zij het willoos werktuig van de organisaties zijn geweest. Integendeel. Bijna zo lang als de staking geduurd heeft zijn er ook niet slechts wrijvingen maar ook felle botsingen tussen de bonzen en de arbeidsters geweest.

We hebben al melding gemaakt van het hels spektakel, dat op de eerste vergadering de vakbondscheffs het spreken bijna onmogelijk maakte. Het geval staat zeker niet op zichzelf. Op de 5e mei bijvoorbeeld, toen er weer eens vergaderd werd,

konden de heren leiders zich bijna niet verstaanbaar maken. De ene keer onderbreken de stakende vrouwen hen met kreten, dan weer vormen ze onder elkaar spreekkoren, die minutenlang in actie zijn zonder zich ook maar iets aan te trekken van de officiële spreker, die zelfs met behulp van een microfoon de vrouwen niet kan overstemmen. Elke bijeenkomst, die de bonden uitschrijven draagt een uitermate ruoerig en stormachtig karakter. Waar deze staking zich allereerst door kenmerkt, dat is een enorme strijdlust.

COMITE'S VAN ACTIE.

Wat daarnaast vooral opvalt is het feit, dat men weliswaar de leiding aan de bonden overlaat, maar dat er niettemin tóch actiecomité's gevormd worden ook. Over die actie-comité's schreef het uiterst rechtse maandblad "Pourquoi pas?" ("Waarom niet?"):

"In zekere kringen is men er altijd op uit de invloed van de vakbeweging op de arbeiders te ondermijnen en terug te dringen. Maar tegenwoordig zal men moeten erkennen, dat die invloed toch het kleinste kwaad is...."

Het grotere kwaad, dat is voor deze heren reactionairen.... de invloed van de comité's van actie. Van hun kant af bekeken hebben ze natuurlijk groot gelijk, echter - in het geval van de staking bij de F.N.-fabrieken - toch van óns gezichtspunt uit bezien niet in de mate als de lezer 't wellicht op het eerste gezicht verwachten zou. Want de comité's van actie die bij deze strijd ontstaan zijn - vijf naast elkaar nog wel - zijn geen e c h t e comité's van actie. Men kan ze bepaald niet begroeten als een begin van een nieuwe organisatievorm. Ze zijn met elkaar een soort van "tegen-vakbond" of "schaduw-vakbond", zoals men in het politieke leven ook wel "tegen-regeringen" of "schaduw-kabinetten" kent. Ze staan weliswaar veel en veel dichter bij de arbeiders, maar ze zijn er geen ogenblik op uit om de taak van de officiële bonden over te nemen. De alles beheersende kwestie "vakbondsstrijd of zelfstandige strijd van de arbeiders zélf" wordt door deze comité's geen ogenblik gesteld. Ze zijn er niet op uit om in de plaats van de vakbonden te treden, nee, waar ze naar streven - voor zover hun streven duidelijk wordt - dat is: de leiding van de vakbonden te veroveren. De oorzaak daarvan is gelegen in het feit, dat die comité's van actie niet door de staaksters zijn gekozen, niet van de strijdende vrouwen enig mandaat ontvangen hebben, haar géén verantwoording schuldig zijn. Zij zijn gevormd door of staan sterk onder invloed van de pro-chinese bolsjewistische partij in Wallonië. Dat verklaart, waarom deze staking, niettegenstaande de aanwezigheid van actie-comité's zich toch voortdurend binnen de beperkte, traditionele strijdvormen heeft bewogen, alle heftigheid en alle strijdlust der vrouwen ten spijt.

Nadat we dit alles met nadruk voorop gesteld hebben, moeten we er meteen aan toevoegen, dat men die actie-comité's toch ook weer vooral niet moet zien als groepjes pro-chinese intellectuelen of kleine partij-functionarissen. Ze bestaan wel degelijk uit vrouwen van de F.N.-fabrieken. Dat verklaart dan weer hoe het komt, dat ze in diverse gevallen gehoor vinden bij hun collega's. Het verklaart ook, hoe een van de actie-comité's er in slaagde een bedrijf in Charleroi tot een sympathie-staking te bewegen. Als op 24 februari vijf vrouwen van zo'n actie-comité door middel van gestencilde oproepen hun collega's in Charleroi er toe trachten te bewegen de arbeid neer te leggen, dan staan zij daar voor de fabriekspoort weliswaar als leden van het een of andere comité, maar voor de arbeidsters van Charleroi zijn zij in de éérste plaats: lotgenoten en strijdsters van de "Fabrique Nationale" te Herstal.

DE ROL VAN DE VAKBEWEGING.

Over de rol van de vakbeweging in de staking te Herstal hebben we zo terloops het een en ander meegedeeld. Uit onze schildering van het begin van de actie heeft de lezer al kunnen zien, dat ze zich allesbehalve van harte, integen-

deel zelfs, noodgedwongen aan het hoofd van de strijd plaatste. Dat was dermate duidelijk, dat het ook opviel aan de burgerlijke pers in België. "Libre Belgique", een groot liberaal orgaan schreef: "... de houding van de vakbonden bewijst, dat zij allesbehalve warme verdedigers van deze staking zijn. Verre van dat. Maar zij durven dat niet tegen de stakende arbeidsters te zeggen uit vrees, dat die tegen hen in opstand komen. Wat doen ze dus? Ze trachten de beweging onder controle te krijgen en de eisen der vrouwen in de door de bonden gewenste banen te kanaliseren." Het rechtse orgaan "Pourquoi pas" - dat we al eerder citeerden - schreef: "De bonden protesteren wel hard tegen de patroons, maar desondanks steunen ze de staakster zoals de strop de gehangene steunt." Tenslotte schreef het blad "La Gauche": "De patroons kunnen zich in de handen wrijven: in een strijd, waarin hun positie bij voorbaat verloren scheen, krijgen zij krachtige steun van de vakbeweging..." Het zijn uitspraken, die niemand kan misverstaan.

Hoe zijn nu de vakbonden (de algemene en de christelijke) in dit conflict precies te werk gegaan?

1. Ze hebben een "stakingscomité" opgericht, dat geheel en al uit vakbondsfunctionarissen of zéér vertrouwde vakbondsleden bestond en dat het als zijn voornaamste taak beschouwde: ten eerste de hierboven genoemde comité's van actie zoveel mogelijk te beconcurreren en dat zich voortsvrijwel uitsluitend onledig hield met de verdeling van levensmiddelenpakketjes onder de staaksters, welke pakketjes werden verzorgd door de "socialistische" coöperatie.
2. Ze hebben hun uiterste best gedaan de mannelijke arbeiders zoveel mogelijk buiten 't conflict te houden. Stel je voor: een strijd van alle werknemers van de F.N. Dát gevaar diende natuurlijk zoveel mogelijk te worden voorkomen. En dús praatte de vakbond met geen woord over de lonen en de arbeidsvoorwaarden in het bedrijf, maar des te meer over de positie van de vrouw in 't Europa van vandaag (in volstrekt abstracte, d.w.z. algemene zin, niet in verband met de situatie van de arbeidsters van de F.N., die natuurlijk de directe aanleiding van de strijd had gevormd) en nog liever praatte men over "Europa" en de "Europese beweging", zodat, wie de taal van de vakbonden beluisterde eerder de indruk kreeg met propagandisten der Europese eenheid te doen te hebben dan met zogenaamde vertegenwoordigers van een groep strijdende proletariërsvrouwen.
3. Discussie, overleg, vergaderingen met de staaksters? Dat moest tot een minimum beperkt blijven natuurlijk. De vergaderingen die er gehouden werden duurden derhalve kort (+ 20 minuten). De staaksters zelf kwamen er niet aan het woord. De een of andere vakbons hield een hoogdravende rede en van debat was geen sprake. Spijkers met koppen, voor wat de strijd betreft werden er niet geslagen. De meetings schenen als het ware opgezet om de strijd lust van de arbeidsters te doen verflauwen, hun energie te verbruiken, hun interesse te doen verflauwen. Daarnaast schenen de sprekers zich als het ware in te spannen om de vrouwen te intimideren of bevreesd te maken voor de konsekventies van de door haar begonnen actie.
4. De vakbonden van hun kant voeren volstrekt geen actie, ze voeren alleen maar onderhandelingen. Maar ze plegen daarvoor géén overleg met de arbeidsters en voor zover ze er al verslag over uitbrengen vertellen ze alleen maar dat de directie halsstarrig is en van geen wijken weet en in de manier waaróp die mededeling gedaan wordt ligt de bedekte - en soms openlijke - raad opgesloten er maar mee op te houden. Een enkel voorbeeld? In één der vergaderingen zegt de districtsbestuurder Lambion: "Zelfs het mooiste meisje van de wereld kan niet meer geven dan ze heeft. Dat kan de directie ook niet. Ze wil niets geven, omdat ze niets (aan loonsverhoging) te geven heeft."

5. Uitbreiding van de staking hebben de vakbonden zoveel mogelijk trachten te voorkomen. Alsjeblieft geen solidariteits- of sympathieacties; in hemsnaam geen strijd, die zich uitbreidt als een olievlek. Dat was hun advies. Waar zoiets dreigde zijn ze een paar keer tussenbeide gekomen en hebben ze, waar de arbeid al was neergelegd, terstond al hun invloed aangewend om die hervat te krijgen. Het middel daartoe? Leugens en morele druk.
6. De pogingen van de vakbeweging ten spijt waren er tenslotte toch vier verschillende bedrijven in staking: drie Luikse fabrieken hadden, in verband met de staking bij F.N. de arbeid neergelegd. De vakbonden nu hebben weten te verhinderen, dat er tussen die vier stakende groepen onderlinge contacten tot stand kwamen. De vakbonden hebben er niet over gepeinsd de uit vier fabrieken stammende stakers in één gemeenschappelijke vergadering bijeen te roepen. Op een gegeven moment brak een sympathiestaking uit op een moment, dat de vrouwen van de F.N. weer eens in vergadering bijeengeroepen waren. De vakbondsbestuurder, die voor de vrouwen het woord voerde was met het feit op de hoogte, maar zweeg in alle talen over deze steun aan het conflict, dat hij pretendeerde te "leiden"! Een vertrouwensman van de vakbeweging onthulde in zijn naïviteit aan een der F.N.-arbeidsters: ... "wij hebben de gouverneur van de provincie Luik beloofd, dat wij de staking in géén geval zouden uitbreiden!"
7. Voor zover er publieke manifestaties waren werden ze door de vakbonden binnen de perken van onschuldige optochten gehouden. Twee grote manifestaties waren er op 7 en 25 april. De datum van de eerste werd door de bonden herhaaldelijk verschoven, kennelijk in de hoop, dat de staking inmiddels al weer tot het verleden zou behoren. Een van de vakbonden, een zekere Barbe verklaarde: ... "dat uitstel was nodig, omdat wij wilden, dat de manifestatie zou worden besloten met het zenden van een delegatie naar de gouverneur en de agenda van de gouverneur was zó bezet, dat hij ons niet eerder dan 7 april ontvangen kon." De andere manifestatie zou 't karakter dragen van een grote mars van de staaksters van Herstal naar Luik. De vakbonden en de politieke partijen hebben kans gezien, de staaksters als het ware te laten verzuipen in een grote massa opgetrommelde leden van politieke vrouwenbonden, die de mars van staaksters, die kracht bijzetten aan hun (loon)eisen, 't karakter gaven van een soort van verkiezingsstoet. Allerlei leuzen, die propaganda maakten voor de P.S.B. deden de borden met het opschrift: "Gelijk loon voor gelijke arbeid" van de arbeidsters uit Herstal bijna in het niet verzinken. Een luidsprekerwagen van de Belgische Werkliedenpartij overstemde met onbenulligheden de spreekkoren van de staaksters.

HOE HET EINDIGDE.

Op 5 mei komt de strijd tot een eind. Er is die dag weer een vergadering. Zij wordt op het laatste nippertje uitgeschreven. Dezelfde ochtend eerst wordt er bekend gemaakt, dat zij gehouden zal worden. Gevolg: van de 3800 stakende vrouwen zijn er slechts 1545 in de zaal. Maar de vakbeweging is uitstekend vertegenwoordigd. Twee burgerlijke journalisten ruiken onmiddellijk lont. Ze zeggen tegen elkaar, bij het betreden van de zaal: "Kijk eens, dat is het einde, de vakbeweging is met z'n zware artillerie (zijn beste sprekers en kopstukken) verschenen". Zo ze er al hun broodwinning van maakten de arbeiders bij herhaling te bedotten, zichzelf bedotten lieten die twee zich in ieder geval niet.

Bij de ingang van de zaal strenge controle: de vrouwen mogen naar binnen, de echtgenoten niet. "Gaaf u liever naar huis, dit is een zaak van de vrouwen", zeggen de vakbondsfunctionarissen die als portier-uitsmijter bij de deuren geposteerd staan.

De grote artillerie, dat is vooral Lambion, de voorzitter van de metaalbewerkerbond. Hij komt voor de dag met een voorstel van de minister betreffende 'n akkoord. De inhoud van dat voorstel, zo verklaart hij, is niet het belangrijkste ervan. Waar het volgens Lambion op aan kwam, dat was, dat men nu eens aan de minister het bewijs leverde, dat men zijn bemiddelingspoging op prijs stelde. Als men zó zou handelen, dan zou men bij de minister een betere beurt maken dan de halsstarrige directie. Wat belangrijk was, dat was niet, dat men slechts 20 centimes meer zou krijgen en volgend jaar nog eens 7,50 centimes en het gelijke loon als de mannen misschien met Sint-Juttemis. Nee, het belangrijke was volgens Lambion, dat een "neutraal bemiddelaar" als de regering zich nu met het conflict was gaan bemoeien. Alsof werkelijk de regering (uitvoerend comité der heersende klasse) een "neutraal bemiddelaar" was!

Andere sluwe truc van Lambion: "Wanneer", zo roept hij uit, "zijn er ooit bij een conflict de eisen voor honderd procent ingewilligd? Nooit!" Dan praat hij over heel andere dingen om daarna met 't voorstel van de minister voor de dag te komen. "Dat ministeriële voorstel komt er op neer, dat onze eisen voor 70 procent worden ingewilligd. Wat zou men nog meer kunnen verwachten?"..... Dat 27,5 centimes en dan nog uitgesmeerd over twee jaar héél wat minder is dan zeventig procent van wat de vrouwen wilden, dat zal, zo hoopt hij, in de gauwigheid wel aan de meesten ontgaan. Die hoop is misschien voor een deel wel in vervulling gegaan. Niettemin hebben tal van staaksters toch best in de gaten, dat er een adertje onder het gras schuilt. En al wordt de vergadering (met opzet?) zó geleid dat er de grootste verwarring ontstaat en niemand meer precies weet waarom het nu eigenlijk gaat, om het voorstel van de minister of om de werkhervatting, enkele vrouwen laten zich toch niet van hun stuk brengen.

"Waarom wordt er niet gestreden zoals in het begin?", wordt er geroepen. Of "Er moet vandaag niet gestemd worden. Eerst moeten we weten wat de directie over dat voorstel van de minister zegt!" Een grote onrust in de zaal is het directe gevolg en Lambion grijpt de microfoon: "Er wordt gestemd over het voorstel van de minister, niet over de werkhervatting", roept hij. "Niet stemmen zou een teken van zwakte zijn."

Even later wordt er gestemd. Geen mondelinge stemming of een stemming via hand-opsteken, nee, een schriftelijke stemming. Resultaat: 1320 voor het aanvaarden van het ministeriële voorstel, 205 tegen, 20 blanco.

Dan zegt Lambion - die blijkbaar de gevleugelde woorden van Thorez uit de dagen van het Franse Volksfront (zie "Daad en Gedachte" juni 1966, pag. 14) uit zijn hoofd kent - "Het is gemakkelijk een conflict te beginnen 1), maar moeilijker is het te weten, hoe men het moet beëindigen."

Ja, ja! Maar die moeilijkheid, dat is voor Lambion en consorten een koud kunstje. Dezelfde avond tekent hij een akkoord met de directie van de F.N. De verraste staaksters, die diezelfde middag nog uit zijn mond vernomen hadden, dat ze niet over de werkhervatting hadden gestemd, vernemen uit de radio en uit de dagbladen, dat ze dat wél gedaan hadden. De vakbonden hadden - voor de zoveelste keer - het kunststuk, dat door de patroons en de regering van hen verwacht werd weer geleverd.

-
- 1) Niets werpt een zo duidelijk licht op de enorme afstand tussen de vakbewegingsbureaucraten en de arbeiders als een dergelijke beweging. Alsof het de arbeiders "gemakkelijk valt" zo'n zware strijd te beginnen, waarvan ze alle weten, dat die hun enorme offers kosten zal. Alleen wie niets van proletarische levensverhoudingen begrijpt kan iets dergelijks beweren. Wat is de waarheid? Niet zo'n strijd te beginnen is gemakkelijk, maar zo'n strijd stuk te maken en op te heffen, dát is een gemakkelijke zaak (voor de vakbeweging dan). Het verloop van de strijd in Herstal heeft het weer

eens duidelijk bewezen. Maar de vakbonzen stellen het net omgekeerd voor: wat de arbeiders doen noemen ze kinderspel, wat ze zelf - zogenaamd - bereiken, dat stellen ze ter eigen glorie als een moeilijke zaak voor. O, o, zo vreselijk moeilijk. En wat doen ze welbeschouwd? Naar de pijpen van de minister en de directie dansen. Ja, een arbeider zou dat misschien moeilijk vallen. Maar die bureaucraten? Kom nou: het is gewoon hun tweede natuur als gevolg van het klimaat in hun organisatie, dat op zijn beurt weer samenhangt met de positie, die de vakbeweging in de huidige samenleving inneemt.

=====

REGEREN IS VOORUITZIEN.

We weten niet of het waar is, maar er wordt dikwijls beweerd, dat regeren vooruitzien is. Als het inderdaad op waarheid berust, dan vragen wij ons toch wel af, waarmee onze ministers hun - niet bepaald kleine - salarissen verdienen. In elk geval niet met regeren. Wat de aanleiding van deze conclusie is? De broodprijs, die wederom met drie centen is verhoogd. Oordeelt u zelf.

In juli 1964 verklaarde minister Biesheuvel in antwoord op vragen van het kamerlid G. Brautigam, dat de broodprijs tot 1970 slechts met één cent per jaar zou stijgen.

Minister Andriessen sprak in het voorjaar van 1964 de verwachting uit, dat de broodprijs onveranderd zou blijven. De broodprijs steeg dat jaar echter met tien procent. Een paar maanden na het uitspreken van bovengenoemde verwachting stelde Andriessen zelfs een verlaging in het vooruitzicht. Maar drie maanden daarna weer keurde hij een verhoging van 5 cent goed.

Minister Den Uyl is ons vaak voorgesteld als de socialistische minister, die de prijzen in de gaten zou houden. Dat doet hij dan ook wel, maar dat wil natuurlijk niet zeggen, dat de prijzen niet verhoogd worden. In februari van dit jaar keurde deze minister een verhoging van twee cent goed. In april j.l. weigerde Den Uyl een opslag van 1 cent, maar thans staat hij een opslag van 3 cent toe. Deze sociaal-democratische minister

huldigt blijkbaar de leninistische opvatting, dat men één stap achteruit moet doen om twee stappen voorwaarts te kunnen gaan. Tijdens het één-jarige ministerschap van Den Uyl steeg het levensonderhoud met 6 procent. De broodprijs steeg in die tijd echter met 12 pct. Ja, ja, prijsbreker Den Uyl!

Meen nu niet lezer, dat al die prijsverhogingen ten goede komen aan de werkers in het bakkersbedrijf. O nee! Dat komt terecht bij de meelfabrikanten, waarvan Wessanen en Meneba (Meelfabriek der Nederlandse Bakkerijen) de grootste zijn, die samen nu 85 procent van de Nederlandse markt beheersen. Zo declareerde Meneba een jaar geleden een nettowinst van 2,1 miljoen gulden. Het "Financiële Dagblad" noemde dat echter een "schertsbedrag", dat in geen enkele verhouding tot de werkelijk behaalde resultaten stond. Want de "algemene reserve" steeg toen van 21 miljoen op 46 miljoen, het bezit aan terreinen en gebouwen van 26 op 35 miljoen, terwijl de waarde der voorraden ook 9 miljoen hoger werd geschat dan het jaar daarvoor. Wanneer we nu de nettowinst, de stijging van de "algemene reserve", het meerdere bezit aan terreinen en gebouwen en de meerdere voorraad bij elkaar optellen, dan leert een eenvoudig rekensommetje ons, dat de werkelijke winst 45,1 miljoen gulden bedroeg.

Smakelijk eten en verslik u niet in de dikke winsten van Meneba.

(Gegevens ontleend aan een artikel van J.H. van Renswoude in "Vrij Nederland" van 6 augustus 1966).

=====

DE GROTE OMMEZWAAI IN "DE VRIJE"

"Wij zouden hier de leus kunnen aanheffen: 'Indien uw machtige arm het wil, staat het ganse raderwerk stil'. Afgezien van het utopische van deze leus, die op papier wel klopt, maar in de praktijk een vrome wens blijkt, bedenk ik hier, dat PAK de zgn. arbeidersklasse niet meer als een revolutionaire faktor onderkent. Hierbij vindt hij mij aan zijn zijde: ik richt hoopvol met hem mijn blik op de 'gedeklasseerden'."

Bovenstaande woorden schreef W. de Lobel in het anarchistisch maandblad "De Vrije", nummer van juli 1965. Onze lezers zullen zich herinneren, dat wij aan dat schrijven van De Lobel een artikel hebben gewijd in "Daad en Gedachte", nummer 9 van september 1965. Er zou voor ons geen enkele reden zijn nog eens op die woorden van De Lobel terug te komen, ware het niet, dat wij nu - na de gebeurtenissen van begin juni te Amsterdam - in het juni-nummer van "De Vrije" een geheel andere opvatting kunnen lezen. Zo schrijft Arthur Mendes-Georges in een artikeltje:

"AMSTERDAM - 14 juni, 17 uur. Ten koste van (momenteel bekend) minstens een onschuldige dode en twee zwaar gewonden kunnen we konstateren dat de solidariteit, het revolutionair bewustzijn onder de nederlandse arbeiders niet is verdwenen - integendeel!!

We hebben vandaag verheugd kunnen vaststellen dat niet het zogenaamde 'pro-votariaat', maar de arbeidersklasse, het proletariaat pas in ernst die revolutionaire situatie kan scheppen, die vanmorgen en in het begin van de middag nog vertwijfelde machthebbers het centrum van onze hoofdstad tot een waar slag- en slachtveld deed maken."

Het behoeft geen betoog, dat de woorden van Arthur Mendes-Georges in het juninummer van "De Vrije" volkomen in strijd zijn met de woorden van De Lobel in 't julinummer van het vorig jaar van dat blad. Zegt de een, dat de arbeidersklasse niet meer als een revolutionaire faktor kan worden onderkend, de ander zegt, dat de arbeidersklasse pas in ernst een revolutionaire situatie kan scheppen. Hier staan dus twee meningen lijnrecht tegenover elkaar. De lezer zal begrijpen, dat wij met Arthur Mendes-Georges van mening zijn, dat alleen de arbeidersklasse pas in ernst een revolutionaire situatie kan scheppen. Maar..... zo vragen wij ons af, waarom heeft AMG gezwegen toen nog geen jaar eerder De L. precies het tegenovergestelde verkondigde? En - vraag die daar bij aansluit - waarom laat De Lobel de woorden van AMG onweersproken? Of is het zó, dat de gebeurtenissen in Amsterdam aan AMG en De L. hebben laten zien, dat "de arbeidersklasse pas in ernst een revolutionaire situatie kan scheppen"? Het is natuurlijk mogelijk maar het lijkt ons toch wel zeer bedenkelijk, wanneer hun opvattingen zo weinig ondergrond zouden hebben, dat ze door een dergelijke - betrekkelijk geringe - gebeurtenis als te Amsterdam volkomen in het tegendeel omslaan. En... waarom zouden dan de gebeurtenissen te Amsterdam de reden van die ommezwaai moeten zijn? Wij mogen toch aannemen, dat ook AMG en De L. wel eens gehoord hebben van de Roer-opstand van maart/april 1920, van de opstand der Oost-Duitse arbeiders in juni 1953 en van de Hongaarse opstand in oktober/november 1956. Tevens ligt de strijd der mijnwerkers in Belgisch Limburg (van februari 1966) nog maar kort achter ons. En zo zijn er nog vele voorbeelden van een revolutionair optreden van arbeiders te noemen. Of spelen dergelijke gebeurtenissen, die toch van veel groter omvang waren dan die te Amsterdam, bij het tot stand komen van hun opvattingen geen rol? Het schijnt zo te zijn.

Tot slot zouden we aan Arthur Mendes-Georges de vraag willen stellen, wat hij toch wel onder revolutionair bewustzijn verstaat. Wij weten niet beter, dan dat de bouwvakarbeiders protesteerden tegen de inhouding van twee procent van hun vakantiegeld. Natuurlijk zullen ze veel meer grieven hebben gehad, maar dat ze nu van de gedachte uitgingen even revolutie te gaan maken geloven wij niet. Wij gelo-

ven zelfs niet, dat de arbeiders ooit revolutie willen maken. Een revolutionaire situatie vloeit namelijk niet voort uit een "revolutionair bewustzijn" - wat dat dan ook mag zijn - maar uit het praktisch handelen der arbeidersklasse of delen daarvan. Zou men de bouwvakkers stuk voor stuk vragen of ze een revolutionaire situatie wilden scheppen, dan zouden ze je aankijken of je van lotje getikt was. Noch een idealistische opvatting over een betere samenleving, noch een "revolutionair bewustzijn" deed de bouwvakarbeiders in beweging komen. Hun positie als arbeiders, het gevoel onrechtvaardig behandeld en bestolen te worden, dat waren de oorzaken van hun strijd. En ondanks hun zelf vloeide daaruit de revolutionaire situatie voort.

Zo men ziet zijn er bij ons nogal wat vragen gerezen ten opzichte van de opvattingen, die door "De Vrije" worden verkondigd. Wij laten het aan de welwillendheid van Arthur Mendes-Georges en De Lobel over daarop een antwoord te geven.

=====

E E N V A K B O N D S L I D S T O O T Z I J N N E U S

IN "VRIJ NEDERLAND" van 11 juni heeft Igor Cornelissen 't een en ander meegedeeld omtrent de ervaringen, welke een lid van de A(lgemene) B(ond) v(an) A(mbtenaren) opdeed, toen het ernst maakte met de verzekering van bovenaf, dat "dat de leiding het op prijs stelt, wanneer de leden van hun hart geen moordkuil maken en de pen grijpen om 't bestuur duidelijk te maken op welke punten zij kritiek hebben". Het voorval waarvan de V.N.-redacteur spreekt werpt een bijzonder duidelijk licht op wat men wel "het vraagstuk van de afstand tussen leden en leiding heeft genoemd", vraagstuk waarover - naar Cornelissen vaststelt - "inmiddels heel wat artikelen zijn geschreven en waarover 'n paar sociologen - op verzoek van de vakbeweging - enkele rapporten hebben gepubliceerd."

De literatuur is héél wat omvangrijker zo langzamerhand dan hier door Cornelissen wordt gesuggereerd. Zij omvat niet slechts "heel wat artikelen en een paar rapporten", maar een zéér uitgebreide reeks van publicaties in allerlei talen, zowel in tijdschriften als in boekvorm, die bij elkaar een kleine bibliotheek vormen. Maar hoe dit ook zij, de dingen, die Cornelissen meedeelt behoren ongetwijfeld tot de feiten, die aan deze literatuur het aanzien hebben geschonken; aan deze literatuur én aan het zelfstandig optreden van de arbeiders. Uit zijn stuk in V.N. willen wij daarom op deze plaats de belangrijkste passage citeren. Vanwege de plaatsruimte in iets verkorte vorm.

Een lid van de ABVA (aangesloten bij het NVV) schreef een artikel voor zijn bondsblad "De Ambtenaar". De betrokkene meende dat het actieprogramma van zijn bond onder de maat was gebleven en hij somde een aantal punten op die verbetering of een duidelijker formulering behoeften.

De betrokkene vond de loonsverhoging voor 1966 voor het overheids personeel aan de magere kant en stelde voor, dat de ABVA in overleg met andere NVV-bonden looneisen zou stellen 'los van de door de regering voorgestane vrije/onvrije loonpolitiek' en concreet voor 1966 een loonsverhoging van 10 percent met terugwerkende kracht van 1 januari af. De eis van verkorting van de arbeidstijd tot 40 uur per week ondersteunde hij, maar hij stelde voor, deze uiterlijk 1 januari 1968 te laten ingaan. Van de andere zaken, die hij aan de orde stelde noemt Cornelissen een uitkeringsregeling vastgesteld op 4 percent van het jaarsalaris, verbetering van secundaire arbeidsvoorwaarden (tegen de achtergrond van de automatisering) en een premievrije ziektekostenregeling voor het gehele overheids personeel, als een voorloper op de toekomstige premievrije verzekering tegen ziekte, ongevallen, invaliditeit, ouderdom enz. 'voor het gehele Nederlandse volk'.

Ongeveer een maand nadat het ABVA-lid zijn stuk had opgestuurd kwam er ant-

woord van A. van Rossen, redacteur van "De Ambtenaar", die geen aanleiding had gevonden het artikel in het bondsblad op te nemen. Hij achtte het niet juist over de inhoud van het actieprogram 'n discussie in het blad te beginnen. Dat zou beter kunnen gebeuren in de ledenvergaderingen door middel van het indienen van amendementen om dan tenslotte het congres te laten beslissen.

"Het zou", zo schreef Van Rossen, "mijns inziens minder juist zijn deze reglementaire en organisatorisch juiste gang van zaken te doorkruisen door het weergeven van meningen van individuele leden in "De Ambtenaar"."

Redacteur Van Rossen vond de door het ABVA-lid aangeroerde punten overigens belangrijk genoeg om er in zijn antwoordbrief uitvoerig op in te gaan en ze te bestrijden.

De schrijver van het ingezonden artikel kon zich hiermee niet verenigen. Hij besprak de zaak met zijn collega's en het gevolg was dat een stuk of vijftig leden van de Amsterdamse afdeling van de ABVA (Groep Post) hun handtekening zetten onder de eis het artikel van hun 'vertrouwensman' alsnog in 'De Ambtenaar' op te nemen "aangezien weigering ingaat tegen de democratische gang van zaken in de ABVA". De schrijver van 't artikel voegde daaraan nog een persoonlijk briefje toe. Hij stelde daarin, dat het z.i. juist volkomen reglementair en organisatorisch correct zou zijn het artikel op te nemen.

Hij verduidelijkte nog: "Een staaltje van een 'reglementair en organisatorisch juiste gang van zaken' mag ik u niet onthouden. De afdeling Amsterdam vergaderde op 14 april j.l. Tegen 12 uur 's avonds kwam het actieprogram aan de orde. Tot ongeveer tien voor half een werd vergaderd. De opkomst op deze vergadering: nog geen half percent der leden. Geen half percent van de 12.330 leden! De afgevaardigden waren reeds gekozen op 3 februari daaraan voorafgaande!!"

Twee weken later ontvangt de brief- en artikelschrijver een tweede brief van redacteur A. van Rossen. Deze handhaaft zijn besluit en verwijst voor zijn motieven naar zijn eerste brief. "Het verheugt me", schrijft Van Rossen verder, "dat u in elk geval gebruik hebt gemaakt van de gelegenheid om over het actieprogramma in de ledenvergadering van Amsterdam te spreken...."

't Commentaar van Cornelissen bij deze gang van zaken luidt - in voorzichtigte termen - dat een dergelijke weigering om een bondsblad open te stellen voor 'n discussie met de leden zelf, niet bijdraagt tot een overbrugging van de veelbesproken kloof tussen leden en leiding.

Die kant van de zaak is duidelijk genoeg en wij van "Daad en Gedachte" hebben daaraan niets toe te voegen. We zouden alleen nog even de aandacht willen vestigen op twee dingen:

1. De afgevaardigden voor het congres waren al gekozen vóór het actieprogram in de afdelingsvergadering in behandeling kwam. Dat is een vreemde figuur. Gesteld, dat bij de bespreking van het actieprogram enorm veel kritiek ware losgekomen. Dan waren mogelijk zij, die deze kritiek het beste onder woorden wisten te brengen ook de beste afgevaardigden naar het congres geweest. Het ware denkbaar, dat dan gebleken ware, wie nu eigenlijk voor de afdeling het meest representatief waren!
2. In de praktijk draagt de voorgaande opmerking natuurlijk niet zo veel betekenis. Als men een bespreking van het actieprogram om middernacht beginnen laat en wanneer zo'n bespreking met de ongetwijfeld van het vergaderen inmiddels vermoeide leden niet langer dan twintig minuten in beslag neemt, kan men geen serieuze kritiek of discussie meer verwachten. Dan maakt het feit, dat de afgevaardigden al zo'n zes weken of langer geleden nog al werden aangewezen ook niets meer uit.

Op het ondemocratische (en belachelijke) van dit alles vestigde het bewuste

vakbondslid in zijn briefje de aandacht van bestuurder Van Rossen. Uit diens antwoord blijkt, dat deze van de bedoeling van de bewuste opmerking zelfs niet de geringste notie had. Zijn vreugde over het feit, dat de briefschrijver "in elk geval gebruik maakte van de gelegenheid om over het actieprogram in de ledenvergadering van Amsterdam te spreken" klinkt gewoon als een hoon! Of waren die woorden inderdaad honend bedoeld? Dat Van Rossen zelf antwoord geve op de vraag hoe wij hem nu eigenlijk moeten zien: als buitengewoon cynisch of als buitengewoon dom.

=====

A N T I - M I L I T A R I S M E M E T E E N V R A A G T E K E N .

Toen in de nummers van 19 maart en 2 april van dit jaar van "Recht voor Allen" een beschouwing van A.L. Constandse was opgenomen, schreef één onzer kameraden een "Open Brief" aan Constandse. Men heeft het kunnen lezen in nummer 5 (mei 1966) van "Daad en Gedachte". Daar hij van mening was, dat een discussie over het schrijven van Constandse belangrijk kon zijn, ook buiten de beperkte lezerskring van "Daad en Gedachte", zond hij zijn "Open Brief" tevens aan de redacties van "Recht voor Allen" en "De Vrije".

Helaas, in anarchistische kringen is men van de noodzaak van discussie niet overtuigd. Dat hebben wij reeds meer ervaren. Maar al te vaak gedraagt men zich als dominees, die bang zijn door de atheïst te worden bekeerd. Ook nu ontving onze makker van de redactie van "Recht voor Allen" een brief, waarin men hem mededeelde, dat zijn "Open Brief" niet voor plaatsing in aanmerking kwam. Het was te lang (alsof het niet net als de beschouwing van Constandse in twee delen had kunnen worden geplaatst), Constandse zou het standpunt van de schrijver van de "Open Brief" wel kunnen onderschrijven, Constandse was nog steeds een libertair socialist en..... men achtte het niet gewenst een dergelijke onredelijke aanval op Constandse te plaatsen. Hoe het mogelijk is, dat een aanval op Constandse, waarmee die het eens zou kunnen zijn, onredelijk kan zijn ontgaat ons ten enenmale.

"De Vrije" ontbrak zelfs het fatsoen om onze kameraad te berichten, dat zijn "Open Brief" niet voor plaatsing in aanmerking kwam en liet niets van zich horen. Dat was natuurlijk wel gemakkelijker, want nu hoefde men niet - zoals "Recht voor Allen" - met allerlei uitvluchten te komen aandraven.

Nu is er in "Recht voor Allen" wel een reactie op de beschouwingen van Constandse verschenen. (Zie het nummer van 14 mei j.l.: "Overpeinzingen van H.J.L.") En op die overpeinzingen willen we toch even de aandacht vestigen, omdat het een duidelijk licht werpt op de halfslachtige principes bij vele libertair socialist.

Zoals onze lezers uit de "Open Brief" hebben kunnen lezen, verklaarde Constandse, dat hij voor het militaire geweld der geallieerden had gekozen in de laatste wereldoorlog. Op zijn motieven behoeven we hier niet verder in te gaan, dat is in de "open Brief" voldoende gebeurd. Wie echter mocht menen, dat een dergelijk standpunt zeer bevreemdend is voor een libertair socialist komt bedrogen uit. Zo stonden de Zweedse syndicalisten reeds in 1953 op het standpunt, dat de democratische vrijheden (die "democratische vrijheden" plaatsen wij liever tussen aanhalingstekens) met militair geweld zouden moeten worden verdedigd bij een aanval van een autoritaire staat. Over een aanval van een zogenaamde democratische staat werd niet gesproken. Wilde men zich dan wél tegen het militaire geweld keren? Wij weten het niet. Wel weten we, dat het erg moeilijk is zich tegen het militarisme en tegen de bewapening te keren, wanneer men op het standpunt staat, dat het militaire apparaat noodzakelijk kan zijn ter verdediging van de "democratische vrijheden". Het standpunt der Zweedse syndicalisten (voor ons is 't een sociaal-democratisch standpunt) werd hier te lande verdedigd door de anarcho-

syndicalist Albert de Jong. Doch niet alleen bij Albert de Jong en de Zweedse syndicalisten vindt men dat standpunt. Zoals reeds gezegd, stond ook A.L. Constandse daarop. Constandse vond daarbij de volle gelegenheid om dat in "Recht voor Allen" te verklaren. En - opmerkelijk feit - niemand in de hele anarchistische beweging protesteert daartegen. Het enige protest dat bij "Recht voor Allen" binnenkomt (de "Open Brief" van onze kameraad) wordt geweigerd. Natuurlijk, er verscheen wel een reactie op de beschouwingen van Constandse in "Recht voor Allen", namelijk de reeds eerder genoemde "Overpeinzingen van H.J.L."

Wie echter mocht menen, dat H.J.L. in zijn overpeinzingen het standpunt van Constandse zal aanvallen, vergist zich. Integendeel, hetzelfde standpunt ten opzichte van het militarisme wordt door H.J.L. ingenomen. Zo stelt hij de vraag of "het te verantwoorden is onder alle omstandigheden anti-militarist te zijn". Welnu, een dergelijke vraag stellen is hem gelijk beantwoorden. Is men van mening onder alle omstandigheden anti-militarist te moeten zijn, dan stelt men een dergelijke vraag niet. En... wederom als bij de beschouwingen van Constandse komt er uit de hele anarchistische beweging, uit Noord noch Zuid, uit Oost noch West, een protest tegen deze opvatting. De beweging, die zich altijd op de borst slaat de anti-militaristische beweging te zijn, laat verstek gaan en is het blijkbaar eens mét Constandse, die voor het militaire geweld der geallieerden koos, mét de Zweedse syndicalisten, die hun "democratische vrijheden" met militair geweld willen verdedigen, mét H.J.L. ook, die meent, dat men niet onder alle omstandigheden anti-militarist kan zijn. Voortaan kunnen we dus bij het anti-militarisme der libertairen gevoegelijk een vraagteken plaatsen.

Of is het misschien zó, dat er bij de redactie van "Recht voor Allen" wél protesten zijn binnengekomen, maar dat die - evenals de "Open Brief" - zijn geweigerd? Mocht dat zo zijn, dan mankeert er toch wel het een en ander aan de democratische verhoudingen in die beweging. Zo niet, dan moet er toch wel iets schorten aan de anti-militaristische opvattingen in die beweging.

=====

GEEN FASCISTEN. OH NEE!!!

Je mag een agent niet uitschelden voor fascist. Natuurlijk niet. Wanneer je het wel doet kom je met de rechter in aanraking en staat de gevangenisdeur voor je open. Maar, zo vragen wij ons af, hoe moet je agenten, die met enthousiasme de wapenstok hanteren dan noemen? Zoals men weet heeft de voormalige Amsterdamse hoofdcommissaris Van der Molen eens verklaard, dat zijn mannen in hun enthousiasme ook wel eens een verkeerde raken. Die Amsterdamse hoofdcommissaris vond het dus een normaal verschijnsel, dat bij "zijn mannen" een mentaliteit heerste van: "Ha, we kunnen lekker rammen!! Raak hem jongens!"

Van der Molen is echter niet de enige, die een enthousiaste ram-mentaliteit normaal acht voor een agent. Ook de 59-jarige Cor Schotenboer, die vroeger bij de politie in het zuiden

des lands zat, bezit een enthousiaste ram-mentaliteit. Hij is thans werkzaam op het Haagse stadhuis aan het burgemeester de Moncyplein en maakt verder deel uit van een beatgroep van ouderen. In die beatgroep speelt hij slag-gitaar en daarvan zegt hij: "Och, je slaat niet zo fijn als met een wapenstok". Ja, ja, Cor vindt slag-gitaar fijn, maar slaan met de wapenstok, daar gaat toch maar niets boven. Nu noemen wij Cor Schotenboer natuurlijk geen fascist, oh nee! Maar we zitten toch wel met het probleem hoe we hem dan wél moeten noemen. Temeer daar hij verder nog opmerkt: "Die Provo's zijn toch een stelletje verkapte kommunisten. Nu blijkt weer dat ze automaten openbreken". (Wij zouden Cor en zijn soortgenoten wel eens willen horen, wanneer we zouden beweren, dat agenten een stel misdadigers zijn omdat ze uit inbreken gaan, steekpenningen aannemen, enzovoorts, ons daarbij beroepende op tamelijk recente gevallen.

Maar dit terzijde.) "Misdadigers me-
neer, dat zijn het. Er kan niet hard
genoeg geslagen worden... En studeren
van ons geld met dikke beurzen. Lan-
terfanter. Ik snap niet, dat ze niet
uit de maatschappij verwijderd worden.
Opsluiten op water en brood. Ze heb-
ben Westerbork afgebroken. Dom, me-
neer, ze hadden die lui er naar toe
moeten sturen..." Enzovoorts, enzo-
voorts. Ja, dat Westerbork is afge-

broken vindt hij jammer. Hij had er
vast nog wel een gaskamertje aange-
bouwd willen zien. Maar Cor Schoten-
boer en al die andere enthousiaste
wapenstokkers, bullepezers, knuppe-
laars en revolverhelden zijn natuurlijk
geen gascisten. Oh nee! Fascist roe-
pen is dus onjuist. Maar wat moeten
we in hemelsnaam dan wél roepen?

(Gegevens uit "Hitweek" van 8/7 '66).

=====

" DE ROODE DUIVEL " OVER SOCIALE WETGEVING.

TOEN WIJ een aantal jeren geleden de opvatting gingen verkondigen, dat de opheffing van de roofoverval en de invoering van de sociale wetgeving een bittere noodzaak voor het kapitalisme was, ondervond die opvatting heel wat tegenstand. Vooral ons standpunt, dat de sociaal-democratie in wezen nooit iets anders was geweest dan de voorhoede der vooruitstrevende industriële bourgeoisie zette bij bepaalde "marxisten", die zeggen op het standpunt van de zelfstandige arbeidersstrijd te staan, heel wat kwaad bloed. De door de sociaal-democratie zélf verkondigde mythe, dat die hele sociale wetgeving door de "socialistische" beweging op het kapitalisme was veroverd, werd door hen met hand en tand verdedigd. Ja, hun gevoelsbanden met die oude sociaal-democratische beweging bleken zelfs zo sterk te zijn, dat men niet schroomde het optreden der sociaal-democratie in de oorlog van 1914 - 1918 goed te praten.

Dezer dagen bleek ons echter, dat wij niet de enigen zijn, die het standpunt hebben verkondigd, dat die sociale wetgeving niet door de "socialistische" beweging op het kapitalisme is veroverd. Bij toeval kregen wij een krantje in handen, dat - naar wij geloven - slechts één keer is verschenen, n.l. "DE ROODE DUIVEL" - "orgaan van haveloozen, goddeloozen en gezaglozen". Het is ongetwijfeld van anarchistische huize en uitgegeven in het voorjaar van 1933 vlak voor de verkiezingen. In dat blad, dat dus ruim 33 jaar geleden verscheen, wordt ook over de sociale wetgeving gesproken. Een citaat uit het artikel "Weg met het parlement" willen we onze lezers niet onthouden, omdat daaruit blijkt, dat deze anarchisten reeds 33 jaar geleden een heel wat duidelijker beeld hadden van de sociale wetgeving, dan de zogenaamde "wetenschappelijke socialist", waarvan we hierboven spraken. Oordeelt u zelf:

"Onze strijd tegen het parlementarisme is strijd tegen het reformisme, tegen de verzoening met de bourgeoisie. Wat beduidt toch parlementarisme? Niet anders, dan dat men samenwerken wil met de kapitalisten en hun burgerlijke politici, om door wetgeving, met behulp van justitie en politie, 't kapitalisme te verbeteren. Men gaat dus uit van de veronderstelling, dat voor het proletariaat de toestand beter kan worden, ook onder kapitalistisch regiem. 't Is echter gemakkelijk aan te tonen, dat dit een illusie is. Immers de z.g.n. sociale maatregelen (meestal voorgesteld door burgerlijke regeringen en altijd aangenomen met de steun der kapitalistisch-gezinde politici) worden dubbel en dwars door de arbeiders zelf betaald. Het staat immers vast, dat alle belasting wordt opgebracht door de werkers. Op de 600 miljoen brengt de inkomstenbelasting 50 miljoen op, de vermogensbelasting slechts 10 miljoen. Bijna 500 miljoen komen uit indirecte belastingen. Alleen de accijns op suiker brengt 50 miljoen op! De arbeiders betalen niet alleen

directe, doch enorme indirecte belastingen, ook de werklozen! En als een bourgeois of handelaar betaalt, is zijn opbrengst in de belastingen verdiend en bijeengebracht door... zijn arbeiders of verbruikers. Wordt de bourgeoisie armer van de sociale wetgeving? Geenszins. Van 1903 tot 1920 is haar vermogen gestegen van 6.000 tot 13.000 miljoen. Van 1920 tot 1930 weer van 13.000 tot 15.000 miljoen. In de 17 jaren van kapitalistische bloei dus (van 1903 tot 1920, Red. D & G) hebben de arbeiders in Nederland, Indonesië en elders zóveel waarde geproduceerd, dat ze alleen de Nederlandse bourgeoisie 7.000 miljoen hebben rijker gemaakt - en dat ze ook alle sociale lasten, loonsverhogingen enz. geheel zelf hebben opgebracht. Ja, de arbeidersklasse moet voor de sociale wetgeving zeker het dubbele leveren, van wat ze terugontvangt."

Bij enkele punten zou men hier en daar misschien een kanttekening kunnen plaatsen, maar het behoeft geen betoog, dat hier hetzelfde standpunt werd verkondigd als wij innemen, n.l. dat die hele sociale wetgeving een belang van het kapitalisme was en door de arbeiders zélf wordt betaald. Ja, ja, van zulke anarchisten kunnen bovenbedoelde "marxisten" nog een lesje leren.

=====

ZO ZIJN HUN MANIEREN

Aanvaard, kameraad, onze groeten,

WAT HIERONDER volgt is de letterlijke vertaling van een in het Frans gestelde brief, waarvan een fotocopy in ons bezit is. De brief is gericht aan een Belgisch metaalarbeider in de Luikse voorstad Grivegnée en verzonden door voorzitter en secretaris van de Federatie Luik van de Belgische metaalbewerkerbond. De tekst luidt als volgt:

De secretaris-generaal	voorzitter
w.g.	w.g.
R. LATIN	R. LAMBION

M. 6605/54.RayL/IG Luik, 4 mei '66

Kameraad René ALBERT
Matteottistraat 13
GRIVEGNEE.

Kameraad,

Ingevolge een besluit van het vakbewegingscomité van het bedrijf "Espérance-Jemeppe" delen wij u mee, dat u uit onze vakorganisatie wordt geroyeerd wegens onbehoorlijk gedrag - met name wegens gebrek aan respect voor de beslissingen van opgemeld comité, wegens belediging van de voorzitter daarvan in tegenwoordigheid van het personeel en wegens onbehoorlijk gedrag tegenover enkele vertrouwenslieden van de vakbeweging in onze sector (W. LARDINOIS-C. GAUTHIER).

Wat het bewuste vakbondslid op zijn geweten had? Hij had in een personeelsbijeenkomst in zijn bedrijf, waarin de genoemde "vertrouwenslieden" 'n staking met alle macht zochten te voorkomen, als arbeider uiting gegeven aan zijn opgekropt gemoed en de vakbondsmensen voor verraders of iets dergelijks uitgemaakt. Tja, dat mag natuurlijk niet. En wat een gebrek aan eerbied vóór de achter de rug van en buiten de arbeiders om genomen beslissingen van 't bedrijfscomité (van de vakbond), dat met de patroons allerlei zaken had bedisseld. Dat kán een vakbond natuurlijk niet over zijn kant laten gaan. Eerbied voor de vakbond moet er zijn. En het "verraden" van arbeiders is in de ogen der bureaucraten natuurlijk doodfatsoenlijk, maar op een dergelijke handelwijze reageren door een "verrader" een "verrader" te noemen, dát is pas het toppunt van onfatsoen! Ja, ja, zó zijn hun manieren.

=====

DE STRIJD VAN DE BUSCHAUFFEURS
EN DE CATEGORALE BOND.

NIETS VERKEERDER, menen wij, dan datgene, wat er gebeurd is in de rumoerige vergadering van de Algemene Nederlandse Vereniging van Werknemers in het Personenverkeer (ANVWP) in de nacht van 26 op 27 juli van dit jaar te beschrijven als een actie - en dan een mislukte actie - van de buschauffeurs. Het eerste, wat volgens ons van die nachtelijke bijeenkomst in Hilversum moet worden vastgesteld is dit, dat het géén bijeenkomst van de buschauffeurs, maar een bijeenkomst van de categorale bond was. Het verschil tussen een bijeenkomst van de ene of van de andere soort is enorm. Dat verschil wordt onderstreept door alles wat er van die nachtvergadering te vertellen valt. Het springt óók in het oog, wanneer men de gebeurtenissen van de 27e juli - wat voor de hand ligt - vergelijkt met de "wilde" stakingen van de buschauffeurs in het recente verleden, bijvoorbeeld die van de maand januari van het jaar 1960.

Daar is, in de eerste plaats, het punt van de geringe opkomst. Destijds, in 1960, was er een algemene geestdrift, een algemene strijdlust, die vrijwel alle betrokkenen bezielde. Nu waren er krap vierhonderd man naar de vergaderplaats in het Gooi gekomen en ook in de kring van de categorale bond heeft men er geen geheim van gemaakt, dat men een dergelijke geringe opkomst eigenlijk als een "flop" beschouwde. Het feit duidt op een gebrek aan belangstelling van de kant van de chauffeurs en dat kan volgens ons alleen maar zó verklaard worden, dat zeer veel buschauffeurs die vergadering in Hilversum niet als hun eigen zaak hebben beschouwd, maar als een zaak van de organisatie, waarvoor zij, zo zij hun dan niet helemaal koud liet, toch in ieder geval slechts in geringe mate warm gelopen zijn.

Die apathie, waarmee ditmaal de ANVWP geconfronteerd werd, is iets, dat de categorale organisaties blijkbaar bij hun leden op eendere wijze kunnen constateren als dat sinds jaar en dag de zogenaamde "erkende" vakverenigingen doen. Waarin ook de categorale bonden van de traditionele mogen verschillen, hierin stemmen zij kennelijk met elkander overeen, dat beide typen van organisatie door de leden in wezen beschouwd worden niet als een organisatie van henzelf, maar als de organisatie, waarbij zij nu eenmaal zijn aangesloten.

Stellig dankt de categorale bond van buschauffeurs zijn ontstaan aan een diep gevoelde ontevredenheid met de erkende bonden van transportarbeiders. Ongetwijfeld is de categorale organisatie opgericht in de verwachting, dat een nieuwe bond het béter zou doen dan de tot aan dat ogenblik bestaande. Die verwachting, zo is thans aan het licht gekomen, wordt echter tegelijkertijd in niet geringe mate getemperd door een realiteitsbesef.

Vraagt men, waardoor dat gewekt kan zijn, dan menen wij in antwoord op die vraag op twee dingen te moeten wijzen. Ten eerste op het kort geding, dat tegen een categorale bond werd aangespannen toen er bij de spoorwegen van 'n modelactie sprake was en ten tweede op de organisatievorm, die bij de categorale en de traditionele bonden nauwelijks iets verschilt. Waar er sprake is van saamgestroomde arbeiders, die spontaan een stakingscomité kiezen, bij welks totstandkoming alle bedrijfsgenoten of collega's zijn betrokken, daar zal bij niemand de gedachte opkomen, dat dit stakingscomité een "vreemd lichaam" is. De verhouding van iedere arbeider afzonderlijk tot een dergelijk comité is een totaal andere dan zijn verhouding tot een organisatie, waarvan hij, hetzij instinctmatig, hetzij praktisch voelt dat zij een "eigen leven" leidt en "eigen belangen" heeft, die van de belangen der arbeiders duidelijk te onderscheiden zijn.

Dat "eigen leven" en die "eigen belangen" ook van de categorale organisatie, zijn op de bewuste nachtvergadering in Hilversum zonneklaar gebleken. Een verslag

van die bijeenkomst, voorkomende in de rubriek "Bij ons in Holland" in het weekblad "Vrij Nederland" vermeldt, hoe voorzitter GORDIJN er met klem op wees, dat het proclameren van een stakingsactie tegen het belang van de categorale bond in druiste, omdat daardoor het bestaan der organisatie zélf op het spel zou worden gezet.

Op het moment, dat voorzitter Gordijn deze woorden sprak bevond zich de categorale ANVWP daár, waar zich bijna 2 $\frac{1}{2}$ jaar tevoren, tijdens de Scheveningse vissersstaking het OVB bevonden had. Pal voor de fatale streep namelijk, die een vereniging of een bond n i e t , de arbeiders daarentegen w é l kunnen overschrijden.

Natuurlijk zijn er tussen de positie van het OVB destijds en die van de ANVWP thans verschillen. Het OVB had te maken met een staking, die een feit was en met een gerechtelijke vonnis, dat al was geveld. De ANVWP daarentegen beraadslaagde over de vraag of zij het stakingswapen al dan niet hanteren moest en had niet met een vonnis, doch alleen met de dreiging van een dergelijk vonnis te maken, een dreiging echter die, gezien de ervaringen, opgedaan toen er een modelactie bij de NS in de lucht hing, zeer reëel te noemen viel. Behoudens deze, nauwelijks wezenlijke, verschillen, springt de overeenkomst tussen beider positie in 't oog. En naar het wezen der zaak is de reactie van OVB en ANVWP dan ook gelijk geweest. Beide organisaties zijn, i n h e t b e l a n g v a n d e o r g a n i s a t i e geretireerd. Haar daarvan een verwijt te maken ligt ons verre. Integendeel, het is onze stellige mening, dat noch het OVB noch de categorale bond van de buschauffeurs anders zouden hebben kunnen handelen dan zij in de praktijk hebben gedaan. Niemand en geen enkele organisatie, zo hebben wij destijds al in 't geval van het OVB geredeneerd kan nu eenmaal verder springen dan zijn polsstok lang is en de polsstok van dit soort organisaties, "erkend" of "niet-erkend", reikt nu eenmaal niet verder dan de burgerlijke samenleving en haar wetten.

Voor de arbeiders, krachtens hun klasse-positie de natuurlijke vijanden der bestaande burgerlijke orde, zo hebben wij naar aanleiding van de vissersstaking betoogd, ligt de zaak geheel anders. Vandaar dat zij verder gingen, waar het OVB halt maakte. Nadat de organisatie zich van de strijd had gedistancieerd kwam de staking der vissers in een nieuwe fase met de vorming van een comité, waarmee het OVB wel verklaarde te sympathiseren, maar dat in wezen toch iets gans anders vertegenwoordigde dan daarvoor het OVB had gedaan.

Met die ontwikkeling van de Scheveningse vissersstaking vertonen de gebeurtenissen, die in en direct na de nachtvergadering te Hilversum plaats grepen een geringe analogie. Daar in Hilversum immers is de secretaris van de ANVWP, de heer Christophe uit Haarlem, staande de vergadering, uit het bestuur van de categorale bond getreden in de verwachting dat hij, na de banden met die organisatie te hebben doorgesneden, in de gelegenheid zou zijn alsnog een actie te leiden, welke konsekwenties de categorale bond als zodanig niet kon dragen.

In tegenstelling tot wat destijds in Scheveningen geschiedde is de actie die de heer Christophe voor ogen zweefde op niets uitgekomen. Wel is er een zogenaamd actiecomité tot stand gekomen en wel heeft dit een staking trachten uit te roepen, maar nadat slechts enkele chauffeurs aan de oproep van dat comité gevolg hadden gegeven was men al spoedig genoodzaakt met het advies te komen de nog maar nauwelijks begonnen strijd te staken. Dat moet, menen wij, geweten worden aan de omstandigheid, dat de achtergronden en de feitelijke verhoudingen destijds in Scheveningen en nu in Hilversum toch wel hemelsbreed van elkaar verschillen.

In Scheveningen had men te maken met een spontane "wilde" staking, die door het O.V.B. werd gesteund en die, toen het O.V.B. als gevolg van het gerechtelijk vonnis genoodzaakt was zijn steun te staken door de vissers werd voortgezet. In het geval van de buschauffeurs was er geen staking en het comité, dat de heer Christophe in elkaar timmerde was niet een comité, dat op een stakersvergadering

werd gekozen en door reeds in de strijd staande of tot de strijd besloten persone-
len werd gedragen. Men zou het veeleer een comité van oppositionele ANVWP-ers
kunnen noemen, die weliswaar zonder enige twijfel het klassebelang ten opzichte van
't organisatiebelang wilden laten prevaleren, maar die zich, aldus doende, toch
niet konden bevrijden van het merkteken, dat hen nu eenmaal aankleefde. Dat merk-
teken was, dat het comité was voortgekomen uit een bijeenkomst ten opzichte waar-
van een groot aantal chauffeurs beslist niet die binding gevoelde - getuige de
geringe opkomst - die zij bijvoorbeeld in 1960 gevoelden ten opzichte van het toen
buiten iedere organisatie om gevormde stakingscomité. Dát comité - van 1960 - be-
zat een gezag dat zó groot was, dat zelfs de kapitalistische regering-De Quay be-
reid bleek het te erkennen.

Een mislukte actie, inderdaad. Maar niet een mislukte actie van de bus-
chauffeurs, gelijk wij ergens hebben gelezen. Dat deze actie is mislukt of op droe-
vige wijze in elkaar gezakt is, dat spruit juist hieruit voort, dat het géén ac-
tie van de buschauffeurs was doch een actie van de categorale bond, die krach-
tens zijn wezen strijd uit de weg moet gaan, zo goed als welke organisatie van dat
type ook, ofwel - in een later stadium - het maakwerk van een aantal oppositio-
nele leden van de ANVWP, die - hoe goed hun bedoelingen ook mogen zijn geweest -
het werk van de klasse zélf of op beperkter schaal van alle buschauffeurs, uiter-
aard niet konden overnemen. Klassenstrijd, dat is ook van deze gebeurtenissen de
duidelijke les, arbeidersstrijd, dat is, onder de verhoudingen, die het moderne ka-
pitalisme heeft geschapen, een zaak van de arbeiders zélf. Aan die waarheid kan
het bestaan van categorale organisaties niets veranderen.

=====